

Socialni položaj v Sloveniji 2024 – 2025

LETNO POROČILO

Naročnik:	Ministrstvo delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Direktorat za socialne zadeve Štukljeva cesta 44 1000 Ljubljana
Skrbnici naloge pri naročniku:	mag. Barbara Goričan, Marjetka Kovšca
Št. pogodbe:	C2611-25-050008
Izvajalec:	Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo Tržaška 2 1000 Ljubljana
Vrsta poročila:	Letno poročilo
Skrbnica naloge pri izvajalcu:	mag. Martina Trbanc
Naslov poročila:	Socialni položaj v Sloveniji 2024 – 2025; Letno poročilo
Avtorji poročila:	mag. Martina Trbanc mag. Simona Smolej Jež dr. Polona Dremelj dr. Tamara Narat Aleš Istenič mag. soc.
Št. delovnega poročila	IRSSV 2026/4
Datum izdaje poročila:	31. 7. 2026
Izdaja:	02
Odgovorna oseba:	mag. Barbara Kobal Tomc, direktorica IRSSV

Opombe k poročilu:

- *Besedilo ni lektorirano.*
- *Nekateri uporabljeni izrazi, zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za ženske in moške.*
- *Objava besedila in podatkov v celoti ali deloma je dovoljena le z navedbo vira*

Namen poročila o socialnem položaju v Sloveniji je celovit pregled okoliščin in ukrepov, ki vplivajo na socialni položaj ljudi, in sprememb socialne situacije v Sloveniji v zadnjih dveh letih ter znotraj tega še posebej sprememb položaja ranljivih skupin in kategorij prebivalstva. Letno poročilo je že dvanajsto po vrsti in se nanaša na leti 2024 in 2025, ki ju primerjalno umeščamo v ekonomsko in družbeno dogajanje v nekoliko daljšem časovnem obdobju.

V letih 2024 in 2025 sta mednarodne razmere še vedno zaznamovali vojna v Ukrajini in eskalacija konflikta v Gazi, ki imata pomembne humanitarne, varnostne in gospodarske posledice tudi za Evropo in Slovenijo. Leta 2025 so gospodarstvu evrskega območja dodaten izziv predstavljale višje carine v okviru ameriške trgovinske politike in nepredvidljivost mednarodnega okolja.

Gospodarska rast v Sloveniji se je v letih 2024 in 2025 upočasnila (2024: 1,7 %, 2025: 1,1 %), javnofinančni položaj pa se je po izboljšanju v letu 2024, v letu 2025 znova poslabšal. Na javnofinančne razmere še naprej vplivajo tudi stroški obnove po obsežnih poplavih leta 2023. Inflacija se je po umiritvi v 2024 (1,9 %), v letu 2025 ponovno zvišala (2,7 %). K rasti cen so v letu 2025 največ prispevale višje cene hrane (za 4,5 %), medtem ko so se cene storitev zvišale za 3,6 %.

Skupni izdatki za socialno zaščito so se leta 2023 povečali na 14,6 milijard evrov (za 7 % v primerjavi z leto 2022). Največji delež sredstev je bil namenjen za starost (39,6 %) ter zdravstvo (37 %). V letu 2023 so se izdatki za brezposelnost zmanjšali, rahlo pa so se povečala sredstva za družine, invalidnost in socialno izključenost. Glavni vir financiranja ostajajo socialni prispevki (70,8 %), pri čemer večji del predstavljajo prispevki zavarovancev.

Po močni rasti zaposlenosti po pandemiji se je ta v letih 2024 – 2025 stabilizirala pri okoli 940.000 delovno aktivnih. Decembra 2024 je bilo 938.439 delovno aktivnih oseb, kar je 0,3 % manj kot leto prej, decembra 2025 pa 941.267 oziroma 0,3 % več kot decembra 2024. Med decembrom 2024 in decembrom 2025 se je zaposlenost najbolj povečala v zdravstvu in socialnem varstvu (za okoli 3.200 oseb oziroma 4,2 %), medtem ko je v predelovalnih dejavnostih upadla za približno 3.100 oseb oziroma 1,5 %. Pomemben izziv trga dela in hkrati zaviralec rasti zaposlovanja in tudi gospodarske rasti ostaja pomanjkanje kadra, predvsem zaradi demografskih sprememb in upokojevanja. Demografske spremembe na trgu dela se ne kažejo le v pomanjkanju delovne sile (presežku prostih delovnih mest), ampak tudi v spremenjeni starostni strukturi delovne sile (staranje delovne sile). Rast zaposlovanja temelji predvsem na tujih delavcih (16 % vseh), pri čemer so bili sprejeti nekateri ukrepi za njihovo lažje zaposlovanje. Kljub temu se ti še vedno pogosto soočajo s slabšimi delovnimi pogoji in večjim tveganjem revščine.

Brezposelnost je po močnem upadu do 2023 v letih 2024 – 2025 upadala počasneje, vendar ob tem Slovenija vseeno beležila zgodovinsko nizke ravni registrirano brezposelnih oseb (dobrih 45.000 oseb mesečno v povprečju v letu 2025). Največji izzivi na področju brezposelnosti so brezposelnost mladih, starejših, manj izobraženih in dolgotrajno brezposelnih, ki pa se sicer zmanjšuje. ZRSZ vodi tudi evidenco začasno nezaposljivih oseb (večje socialne in zdravstvene težave; osebe so preko medinstitucionalnih komisij odstopljene v obravnavo na CSD), v kateri je v zadnjih letih povprečno mesečno okoli 12.700 oseb.

Delež prejemnikov denarnega nadomestila med brezposelnimi je v Sloveniji relativno nizek (v primerjavi z drugimi EU državami), vendar se je v zadnjih letih nekoliko povišal in presegel 30 %, pri

čemer prevladujejo starejši z daljšo delovno dobo. Delež prejemnikov denarne socialne pomoči med registrirano brezposelnimi se zmanjšuje (okoli 40 %), predvsem zaradi upada dolgotrajne brezposelnosti. Skupno približno 70 % brezposelnih prejema vsaj eno od oblik denarnih prejemkov, medtem ko se je delež prejemnikov nadomestila ZPIZ izrazito zmanjšal na okoli 6 %. Po upadu se je vključevanje v programe aktivne politike zaposlovanja (APZ) v letih 2024–2025 ponovno povečalo (na 38,3 % v letu 2025), največ v programe usposabljanja in izobraževanja, sledijo spodbude za zaposlitev in ustvarjanje delovnih mest. Ponovno so se začeli izvajati tudi programi socialne aktivacije (SA+), usmerjeni v krepitev kompetenc, motivacije in zaposlitvenih možnosti ranljivih skupin, zlasti brezposelnih, migrantk in romskih žensk.

Minimalna plača se je v zadnjem desetletju povečala za več kot 60 % in leta 2025 dosegla 1.278 evrov, pri čemer njeno razmerje do povprečne plače presega 50 %. Nominalna rast povprečne bruto plače se krepi od sredine leta 2022, vendar je bila zaradi visoke inflacije sprva realno skromna. V letu 2024 se je nominalna rast upočasnila na 6,2 %, realna rast pa ob nižji inflaciji okrepila. Rast plač je bila v letu 2025 v zasebnem sektorju 3,9 %, v javnem pa 9,4 %, predvsem zaradi začetka izvajanja plačne reforme s 1. 1. 2025. Decembra 2025 je bil sprejet Zakon o pravici do zimskega regresa ter prenovi ugotavljanja davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov (ZPZR), ki je uvedel zimski regres za vse delavce. Ta je znašal 638,86 evra in je bil izplačan decembra 2025.

Pokojnine so se v 2024 občutno zvišale, v 2025 pa povišale v višini inflacije 4,5 % in je povprečna starostna neto pokojnina v letu 2025 tako znašala 1033,39 evra (1.078,16 evra pri moških in 994,04 evra pri ženskah - pokojnine žensk so približno 7,8 % nižje od moških). Kljub zvišanju pokojnin skoraj polovica upokojencev prejema manj kot 900 evrov, kar je manj od praga tveganja revščine za enočlansko gospodinjstvo.

Zdravstveno stanje prebivalstva se po pandemiji izboljšuje. Pričakovano trajanje življenja je leta 2024 doseglo 82,3 leta (nad povprečjem EU). Glavni vzroki smrti ostajajo bolezni srca in ožilja ter rak, ključni dejavniki tveganja pa so nezdrav življenjski slog in okoljski vplivi.

Leta 2024 je bilo ukinjeno dopolnilno zavarovanje in uveden obvezni prispevek, sprejeti pa so bili tudi ukrepi za skrajševanje čakalnih vrst za specialistične preglede in postopke in uvedene dodatne ambulate za osebe brez izbranega zdravnika. Kljub povečanju števila zaposlitev splošnih zdravnikov za okrog 16 % v zadnjih šestih letih, je bilo konec leta 2024 brez osebnega zdravnika dobrih 145.000 zavarovanih oseb, konec leta 2025 pa okoli 136.500 zavarovanih oseb. V dodatnih ambulantah je bilo konec leta 2025 vpisanih okoli 30.800 oseb. Sklepamo lahko, da so v slabšem položaju pri dostopu do zdravstvenih storitev starejše osebe in osebe iz drugih ranljivih skupin, ki imajo več težav pri pridobivanju informacij, večjo težavo pa jim predstavlja tudi digitalizacija pri dostopu do storitev (komuniciranje preko spletnih portalov in podobno).

Na področju dolgotrajne oskrbe so se v letih 2024 in 2025 postopno uveljavljale nove pravice, pri čemer glavni izziv novega sistema predstavljata pomanjkanje kadra za izvajanje storitev in vzpostavitev informacijske podpore (pa tudi zaostanki v reševanju vlog).

V obdobju let 2019 – 2025 se je povprečni letni neto razpoložljivi dohodek gospodinjstev, kot tudi dohodek na člana gospodinjstva v Sloveniji precej povečal. Letni razpoložljivi dohodek gospodinjstev se je v tem obdobju povečal za okoli 44 % in je leta 2025 znašal 35.508 evrov, letni razpoložljivi dohodek na člana gospodinjstva je v letu 2025 znašal 14.695 evrov. Ob rasti razpoložljivega dohodka je treba na drugi strani upoštevati vpliv visoke inflacije in rasti življenjskih stroškov v zadnjih letih, zaradi česar realna kupna moč gospodinjstev ni rasla v enakem obsegu kot nominalni dohodek.

Dohodkovna neenakost v Sloveniji ostaja nizka in med najnižjimi v EU, čeprav se je v 2025 rahlo povečala (Gini 24,6 %; dohodki 20 % najbogatejših so bili v letu 2025 približno 3,6-krat višji od dohodkov 20 % najrevnejših). K nizki dohodkovni neenakosti v Sloveniji prispevajo plačna struktura (sistem majhnih plačnih neenakosti), progresivna obdavčitev in tudi socialni transferji.

V obdobju 2019 – 2025 se je prag tveganja revščine v Sloveniji občutno zvišal, in sicer za okoli 45 %, pri čemer je bil največji porast zabeležen v letih 2023 in 2024. V letu 2025 se je prag tveganja revščine v primerjavi z letom 2024 za enočlansko gospodinjstvo zvišal z 981 evrov na 1021 evrov, za dvočlansko z 1.472 evrov na 1.531 evrov, za štiričlansko pa z 2.060 evrov na 2.144 evrov. Posledično se je povečalo tudi število oseb, ki živijo pod pragom tveganja revščine z 276.000 leta 2024 na 298.000 leta 2025, ob tem pa je v letu 2025 (kot tudi v letu 2024) še 169.000 oseb živelo z dohodkom tik nad pragom tveganja revščine (med 60 % in 70 % mediane ekvivalentnega razpoložljivega neto dohodka vseh gospodinjstev). Trend zadnjih let tako kaže na poslabšanje socialno-ekonomskega položaja dela prebivalstva, kar je povezano z visoko inflacijo in rastjo življenjskih stroškov.

Tako stopnja tveganja revščine kot stopnja tveganja socialne izključenosti v zadnjih letih kažeta na postopno slabšanje socialne situacije v Sloveniji in v letu 2025 so se vrednosti kazalnikov še poslabšale: stopnja tveganja revščine v populaciji za 1,1 odstotne točke, stopnja dolgotrajnega tveganja revščine za 1,3 odstotne točke in stopnja tveganja socialne izključenosti za 1,1 odstotne točke glede na leto 2024. Revščino je v letu 2025 tvegalo 14,3 % prebivalcev, dolgotrajno pa jo je tvegalo 8,6 % prebivalcev (157 tisoč oseb). Socialno izključenost je v letu 2025 tvegalo 15,5 % prebivalcev oz. kar 324 tisoč oseb (22 tisoč več kot v letu 2024). Na drugi strani pa kazalnika, ki nista toliko vezana na distribucijo dohodkov, tj. stopnja resne materialne in socialne prikrajšanosti ter stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti, v Sloveniji izkazujeta izrazito nizke vrednosti (med najnižjimi v EU), vendar pa tudi ta dva v letu 2025 kažeta rahlo poslabšanje. Nizka stopnja resne materialne in socialne prikrajšanosti (1,9 % v Sloveniji, v primerjavi z 6,4 % v povprečju EU) kaže na splošno sorazmerno visok življenjski standard v Sloveniji, nizka stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti gospodinjstev (3,8 % v Sloveniji, v primerjavi z 7,9 % v povprečju EU) pa odraža ugodne razmere na trgu dela, visoko povpraševanje po delovni sili in nizko brezposelnost (visoko zaposlenost).

Učinek socialnih transferjev (celotnega sistema socialne zaščite) na zmanjševanje tveganja revščine v populaciji se je v zadnjih petih letih med leti precej spreminjal, od sorazmerno visokega 44,8 odstotnega zmanjševanja tveganja revščine v letu 2021 do zgolj 34,4 odstotnega zmanjševanja tveganja v letu 2025 (kar je na ravni povprečja držav EU, potem ko se je Slovenija vrsto let uvrščala nad povprečje glede učinkovitosti socialnih transferjev pri zmanjševanju tveganja revščine).

Primerjava med letoma 2024 in 2025 kaže splošen trend povečevanja tveganja revščine pri večini ranljivih skupin. Najizraziteje se je tveganje revščine povečalo pri enočlanskih gospodinjstvih (s 39,3 % na 45,2 %) ter enostarševskih gospodinjstvih (s 28,8 % na 31,9 %). Glede na status aktivnosti je opazno povečanje tveganja revščine med upokojenci (z 22,6 % na 25,0 %) in drugimi neaktivnimi (z 21,6 % na 23,6 %), medtem ko se je pri brezposelnih tveganje rahlo zmanjšalo (z 48,8 % na 46,8 %), vendar še vedno ostaja zelo visoko. Povečanje je zaznati tudi pri starejših ženskah (s 24,4 % na 27,0 %) ter pri slabše izobraženih osebah (z 32,3 % na 33,4 %). Pri najemnikih stanovanj se je po predhodnem upadu tveganje ponovno povečalo (s 25,1 % na 28,0 %). Podatki tako kažejo, da se je med letoma 2024 in 2025 socialna ogroženost v večini ranljivih skupin še poglobila. Posebej velja opozoriti na osebe, ki živijo same (enočlanska gospodinjstva), ki so pogosto skrita oz. spregledana kategorija tudi z vidika policy ukrepov. Tudi starejši ostajajo kategorija, ki je v povprečju v primerjavi z

drugimi starostnimi kategorijami v slabšem socialnem položaju, ki se je v zadnjem letu še poslabšal. Na njihov slab položaj kažejo vsi ključni kazalniki življenjske ravni, prav vsi so se v letih 2024 in 2025 tudi poslabšali.

V najtežjem materialnem in socialnem položaju so zagotovo osebe, ki so izpostavljene vsem trem elementom socialne izključenosti hkrati, ki torej hkrati tvegajo revščino, socialno in materialno prikrajšanost in živijo v gospodinjstvu z zelo nizko delovno intenzivnostjo. Delež tako socialno izključenih oseb v populaciji je sicer nizek, vendar je v zadnjih treh letih rahlo višji kot pred tem. V letu 2025 je bilo tako socialno izključenih 0,5 odstotka populacije v Sloveniji (dobrih 10.000 oseb).

Podatki o življenjski ravni gospodinjstev z otroki za leto 2025 kažejo na poslabšanje njihovega položaja, vendar položaj gospodinjstev z otroki še naprej ostaja neprimerljivo boljši od položaja gospodinjstev brez otrok. Eden od ključnih razlogov za poslabšanje tudi za gospodinjstva z otroki, je upad učinkovitosti socialnih transferjev. Med vsemi tipi gospodinjstev so v najslabšem položaju enostarševska gospodinjstva z vzdrževanimi otroki, kjer obenem beležimo tudi najslabšo učinkovitost socialnih transferjev in upad le-te v zadnjem obdobju. Se pa položaj nekaterih tipov družin v zadnjem letu ni bistveno poslabšal (velja za gospodinjstva z dvema odraslima in enim vzdrževanim otrokom, dvema odraslima in dvema vzdrževanimi otrokoma ter za velika gospodinjstva).

V zadnjih treh opazovanih letih se, upošteva različne kazalnike življenjske ravni, položaj otrok rahlo poslabšuje. V letu 2025 je poslabšanje še bolj očitno kot v prejšnjih letih. Je pa v primerjavi s celotno populacijo položaj otrok precej boljši. Stopnja tveganja revščine otrok je namreč vseskozi nižja od stopnje tveganja revščine celotne populacije. Krivulja obeh populacijskih skupin (celotne populacije in otrok) se giblje podobno že od leta 2017.

Stopnja tveganja revščine med delovno aktivnimi v Sloveniji se v obdobju 2020 – 2025 giblje relativno stabilno okoli 5 % in do 6 %, pri čemer je bila najnižja v letu 2022 (4,8 %) in najvišja v letu 2023 (5,7 %), v letu 2025 pa znaša 5,6 %, ter ostaja precej pod povprečjem EU-27 (8,2 % v letu 2024).

Stopnja tveganja revščine med delovno aktivnimi je višja pri moških kot pri ženskah, pri čemer razlika v letu 2025 znaša 2,3 odstotne točke (6,6 % moški; 4,3 % ženske). Po starostnih kategorijah imajo najvišje tveganje revščine v letu 2025 starejši delovno aktivni (stari 65 let in več: 9,4 %) ter osrednja starostna kategorija (stari 25-54 let: 5,9 %). Glede na doseženo izobrazbo je tveganje revščine najvišje med slabo izobraženimi delovno aktivnimi (zgolj osnovna šola ali nižji poklicni program: 11,7 % v 2025). Višje tveganje revščine imajo delovno aktivni, ki so zaposleni za določen čas, in tisti, ki so zaposleni za manj kot polni delovni čas. Izrazito v slabšem položaju so tujci (delovno aktivne osebe s tujim državljanstvom): v letu 2025 revščino tvega kar 13,3 % v Sloveniji zaposlenih tujcev in 4,8 % oseb s slovenskim državljanstvom. Prav tako je za delovno aktivne osebe, ki so bile rojene v drugi državi, tveganje revščine dvakrat višje od tveganja delovno aktivnih oseb, rojenih v Sloveniji. Znotraj delovno aktivnih izrazito bolj pogosto tvegajo revščino samozaposleni kot zaposleni (v letu 2024 je v Sloveniji tvegalo revščino kar 24,7 % samozaposlenih in le 2,5 % zaposlenih). Sklepamo lahko, da so tudi v Sloveniji (kot raziskave kažejo za države EU nasploh) z vidika tveganja revščine najbolj ranljivi samozaposleni, ki delajo sami (brez zaposlenih).

Glede na značilnosti gospodinjstva imajo višje stopnje tveganja revščine delovno aktivne osebe, ki živijo v enostarševskih gospodinjstvih, ter delovno aktivne osebe, ki živijo same. Glede na delovno intenzivnost gospodinjstva, imajo višje tveganje za revščino delovno aktivne osebe, ki živijo v nizko

delovno intenzivnih gospodinjstvih, nizko do srednje delovno intenzivnih gospodinjstvih in v srednje delovno intenzivnih gospodinjstvih. Tveganju revščine se daleč najbolj izognejo delovno aktivne osebe, ki živijo v visoko delovno intenzivnih gospodinjstvih, kar z drugimi besedami pomeni, da za izogibanje tveganju revščine ni dovolj katera koli zaposlitev, ampak mora iti za polno zaposlitev in to vseh oseb v gospodinjstvu, ki so v delovno aktivni starosti (in se ne izobražujejo več).

Minimalni dohodek, ki je določen v ZSVarPre in se usklajuje z inflacijo ter je hkrati tudi osnovni znesek denarne socialne pomoči (DSP), je od 1. 4. 2024 do konca marca 2025 znašal 484,88 evra, od 1. 4. 2025 dalje (do konca marca 2026) pa 494,09 evra. Višina DSP, ki jo prejme prejemnik zase in za svoje družinske člane, je odvisna od višine dohodkov družine, števila družinskih članov (uteži za posamezne družinske člane), premoženja, prihrankov ter zagotovljene oskrbe in morebitnega obstoja krivdnega razloga (npr. neprijavljenost pri ZRSZ ali izbris iz evidence brezposelnih oseb zaradi neizpolnjevanja obveznosti ali prestajanje zaporne kazni). Odrasli upravičenci do DSP, ki so delovno aktivni, vključeni v določene ukrepe APZ, programe psihosocialne rehabilitacije ali v zaposlitveno rehabilitacijo ali opravljajo volontersko pripravništvo ali imajo sklenjen pisni dogovor o prostovoljskem delu pri prostovoljskih organizacijah, lahko poleg DSP uveljavljajo dodatek za delovno aktivnost (odvisno od obsega delovne aktivnosti v dveh višinah).

Od druge polovice leta 2021 dalje število prejemnikov in upravičencev do DSP upada, kar je vsaj delno povezano tudi z velikim povpraševanjem po delovni sili in zaposlovanjem. V letu 2024 je povprečno mesečno DSP prejelo 47.766 gospodinjstev (prejemnikov) oz. 72.076 oseb (upravičencev), v letu 2025 pa povprečno mesečno 46.440 gospodinjstev oz. 69.569 oseb. Med upravičenci do DSP približno tri četrtine predstavljajo odrasle osebe in četrtno otroci.

Glede na strukturo gospodinjstva je daleč največ prejemnikov DSP samskih oseb (enočlanskih gospodinjstev), takih je v zadnjih dveh letih med 74 do 75 % prejemnikov, delež družin med prejemniki DSP pa je okoli 18 %. Starostna struktura upravičencev do DSP je relativno stabilna. Medtem ko večina starostnih skupin beleži upad upravičencev do DSP (od konca leta 2022 do konca leta 2025 je ta najbolj izrazit pri mlajši generaciji – starostna razreda od 0 do 14 let ter od 27 do 35 let), skupina starejših od 65 let izstopa po rasti deleža in števila upravičencev. Število upravičencev do DSP starih nad 65 let se je, kljub splošnemu trendu upadanja, v obdobju od konca leta 2022 do konca leta 2025 povečalo s 6.490 na 7.539, njihov delež v strukturi prejemnikov pa se je povečal z 8,2 % na 10,9 %.

Med vsemi upravičenci do DSP jih je v letih 2024 in 2025 okoli 11 % prejelo dodatek za delovno aktivnost. Decembra 2025 je višji dodatek za delovno aktivnost prejelo 2.653 oseb, nižji dodatek pa 3.034 oseb (skupno je dodatek na delovno aktivnost k DSP decembra 2025 prejelo 5.687 upravičencev).

Za slovenski sistem socialnih pomoči je že dalj časa značilno visoko število dolgotrajnih upravičencev do DSP. Delež odraslih oseb, ki dolgotrajno prejema DSP, med vsemi odraslimi upravičenci do DSP, se je po letu 2020 izrazilo povišal in dosegel vrh s 75,5 % sredi leta 2023. V letih 2024 in 2025 se je delež dolgotrajnih odraslih upravičencev DSP rahlo znižal na okoli 73 %, konec leta 2025 pa na 72,4 %. Kljub rahlem znižanju ostaja delež dolgotrajnih upravičencev med odraslimi upravičenci DSP zelo visok, dolgotrajnost prejemanja pa kaže na veliko kompleksnost njihovih težav, slab socialni položaj ter njihovo slabo zaposljivost.

Posebna oblika DSP je izredna denarna socialna pomoč (IDSP), katere namen je kritje izrednih stroškov, vezanih na preživljanje (namenskost te pomoči se dokazuje). Število prejemnikov in upravičencev do IDSP med meseci precej niha, vendar ta nihanja ustvarjajo relativno konsistenten vzorec, ki se med leti ponavlja. Med prejemniki IDSP je manj samskih gospodinjstev in več družin ter parov kot med prejemniki redne DSP.

Varstveni dodatek (VD) je socialnovarstveni prejemek, namenjen zagotavljanju osebam, ki si same ne morejo zagotoviti materialne varnosti, sredstva za kritje življenjskih stroškov, ki nastanejo v daljšem časovnem obdobju (stroški z vzdrževanjem stanovanja, nadomeščanjem trajnih potrošnih dobrin ipd.) in niso stroški za zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb. Do VD so upravičene osebe, ki so trajno nezaposljive ali trajno nezmožne za delo ali so starejše, so upravičene do DSP in njihov lastni dohodek (dohodek gospodinjstva) ne presega višine minimalnega dohodka.

Od začetka leta 2023 se je število upravičencev do VD stabiliziralo in je že nekaj let na približno istem nivoju. V letu 2025 je število upravičencev do VD sicer rahlo upadlo, vendar je bil upad med starejšimi upravičenci VD (starimi nad 65 let) komaj zaznaven. Konec leta 2025 je VD prejelo 25.168 oseb, od tega 15.816 oseb starejših od 65 let. Starejši upravičenci (stari nad 65 let) v strukturi upravičencev VD v letih 2024 in 2025 predstavljajo okoli 63 %.

Primerjalno gledano je razlika med številom prejemnikov in upravičencev do DSP, IDSP in VD po statističnih regijah glede na število prebivalcev posamezne regije velika. V celotni Sloveniji je sredi leta 2025 DSP prejelo 3,3 % prebivalstva, VD pa 1,2 % prebivalstva. Največ upravičencev do DSP in tudi do VD (glede na število prebivalcev v regiji) je v pomurski regiji (kjer je DSP sredi leta 2025 prejelo 5,5 % prebivalcev, VD pa 2,7 % prebivalcev), sledijo jugovzhodna Slovenija, podravska, posavska in zasavska regija. Najmanj upravičencev do DSP in do VD (glede na število prebivalcev v regiji) je v goriški in v gorenjski regiji (v goriški regiji je DSP sredi leta 2025 prejelo 1,7 % prebivalcev, VD pa 0,7 % prebivalcev; v gorenjski regiji je sredi leta 2025 DSP prejelo 1,8 % prebivalcev, VD pa 0,6 % prebivalcev).

Analiza podatkov o otrocih, prejemnikih OD, je pokazala, da število otrok, ki so upravičeni do omenjenega prejemka, še naprej ostaja nižje kot pred leti (nadaljuje se trend, ki smo ga zaznali že v letu 2024). Delež prejemnikov med vsemi otroki znaša 80,7 %. Predvidevamo, da je pglavitni razlog povezan s povišanjem dohodkov družin z otroki. Deleži otrok v najnižjih dohodkovnih razredih (1. in 2. razred) se v zadnjih nekaj letih namreč zmanjšujejo, hkrati pa se povečuje delež družin v višjih dohodkovnih razredih, zlasti v 7. in 8. razredu. Na podlagi podatkov je očitno, da enostarševske družine razpolagajo z nižjimi dohodki v primerjavi z dvostarševskimi, saj je med njimi neprimerno več takih, ki se umeščajo v nižje dohodkovne razrede OD. Tudi analiza podatkov o družinah z otroki, ki prejemajo subvencijo vrtca, potrjuje, da se dohodki družin z otroki zvišujejo. Zmanjšuje se namreč delež najrevnejših otrok, obenem pa povečuje delež otrok, ki živijo v družinah z najvišjimi dohodki (z izjemo prvega dohodkovnega razreda, kjer pri vseh tipih družin opažamo rahlo poslabšanje). Obstajajo pa precejšnje razlike v dohodkih med posameznimi tipi družin. Z najvišjimi dohodki razpolagajo dvostarševske družine z enim otrokom, sledijo dvostarševske družine z dvema otrokoma in velike družine. Z najnižji dohodki razpolagajo enostarševske družine (največ otrok iz omenjenih družin je v 2. dohodkovnem razredu).

V zadnjih dveh letih je opazen izrazit porast števila dijakov in študentov, ki prejemajo državno štipendijo, kar je predvsem posledica zakonodajnih sprememb in ne povečevanja socialne

ogroženosti mladih. Medtem, ko je leta 2022 štipendijo prejemale manj kot polovica dijakov, je v letih 2024 in 2025 delež teh presegel 60 %. Pri študentih je delež prejemnikov približno polovico nižji, a se prav tako povečuje z 22 % v letu 2022 na več kot 30 % v letih 2024 in 2025. Spreminjanje dostopnosti štipendij nakazuje, da se je socialna politika na tem področju oddaljila od usmeritve, ki je v času varčevalnih ukrepov dajala prednost predvsem najrevnejšim, in se premaknila k širši podpori mladim v izobraževanju.

Nevladne in humanitarne organizacije (NVO) v letu 2025 zaznavajo mešane trende. Ponekod upad ali stagnacijo uporabnikov, drugod porast, nekoliko manj je tujcev in priseljencev, opažajo predvsem zmanjšanje števila oseb iz vojnih območij Ukrajine. Povečuje se povpraševanje po hrani in nastanitvi, kar kaže na poglobljanje stanovanjske krize.

Prikrajšanost in izključenost (običajno dolgotrajna ali dlje trajajoča) na različnih življenjskih področjih ter slabe socialne in materialne razmere se pri uporabnikih NVO kažejo na različne načine. Izstopajoče so predvsem naslednje problematike: stanovanjska izključenost oziroma stiske in težave ljudi povezane z bivanjskimi in stanovanjskimi stroški; poslabšanje duševnega zdravja uporabnikov; kompleksnost, dolgotrajnost, prepletenost in povezanost stisk, težav in izzivov uporabnikov; pasti vsesplošne digitalizacije ali »digitalna revščina«; težave z mobilnostjo; nezmožnost obvladovanja nepredvidenih stroškov in slabšanje dostopa do storitev. Sogovorniki so na letošnji fokusni skupini izpostavili še nekaj dodatnih vidikov teh problematik, ki so večinoma povezani z nadaljnjim poglobljanjem stisk in težav ter iskanjem strategij za soočanje z njimi. Izstopajo predvsem posledice dolgotrajne stanovanjske izključenosti oziroma stisk in težav ljudi povezanih z bivanjskimi in stanovanjskimi stroški ter pomanjkanja cenovno dostopnih, varnih in trajnih stanovanjskih oziroma nastanitvenih rešitev; slabšanja dostopa do storitev ter kompleksnost, dolgotrajnost, prepletenost in povezanost stisk, težav in izzivov najranljivejših kategorij prebivalstva. Mnogi uporabniki nimajo samo ene, specifične težave ali stiske, ki bi jo bilo možno reševati s specializiranim, usmerjenim programom, temveč imajo vrsto kompleksnih medsebojno povezanih izzivov na različnih področjih življenja (npr. sočasna prisotnost alkoholizma, težav v duševnem zdravju, dolgotrajne bolezni oziroma kroničnih zdravstvenih težav, brezposelnosti, finančnih težav, slabih stanovanjskih razmer, itd.), ki zahtevajo celovitejšo, multidisciplinarno obravnavo in pristop ter reševanje njihovih potreb iz različnih vidikov. Za posameznike in družine s tovrstnimi stiskami in težavami po mnenju predstavnikov NVO v trenutnem sistemu socialnega varstva manjka ustreznih pristopov, načinov obravnave in oblik pomoči.

Predstavniki NVO so poročali, da so se na njih v let 2025 obračali tako »stalni« uporabniki oz. tisti, ki pomoč prejema že dlje časa, kot tudi nove skupine uporabnikov. Med izredno ranljivimi kategorijami ljudi izpostavljajo: enočlanska gospodinjstva oziroma samske osebe (zlasti starejše osebe in samske moške v poznih srednjih letih); enostarševske družine, običajno mame z otroki; srednjo generacijo; osebe/družine tik nad cenzusom za upravičenost do DSP; posameznike ali družine, ki živijo v najemniškem stanovanju; revne zaposlene; tujce, priseljence; ženske, ki doživljajo stanovanjsko stisko in izkušajo skrito brezdomstvo; mlade (dijake, ki izhajajo iz deprivilegiranega okolja, iz finančno slabo situiranih družin, ki se same spopadajo z različnimi izzivi in na pomoč katerih mladostniki ne morejo računati; mlade brezdomne osebe; otroke in mlade brez spremstva in mlade uporabnike drog).

Še vedno predstavniki NVO kot vrste pomoči, ki so jih njihovi uporabniki v letu 2025 najbolj potrebovali (in so jih NVO tudi najpogosteje izvajale), izpostavljajo: materialno pomoč (hrana,

oblačila, obutev, higienski pripomočki, šolske potrebščine), finančno pomoč za plačilo osnovnih položnic v gospodinjstvu oziroma stanovanjskih stroškov, vključno z visokimi stroški upravnikov v večstanovanjskih stavbah; namensko denarno pomoč; nakup energentov, plačilo ogrevanja; zimska in poletna letovanja otrok; pomoč pri urejanju uradnih zadev in izpolnjevanju obrazcev in vlog (veliko v elektronski obliki) za ureditev različnih statusov oziroma življenjske situacije; psihosocialno svetovanje, terapevtsko pomoč, razbremenilne razgovore; druženje, poslušanje, neformalne pogovore, laično psihosocialno pomoč; pomoč v komunikaciji z različnimi uradi, pri naročanju na zdravstvene storitve in posredovanje pri urejanju zadev. So pa v letošnjem pogovoru predstavniki NVO izpostavili nekaj oblik pomoči, ki jih bo treba v prihodnje zagotavljati v večjem obsegu in/ali izvajati drugače. Podpora in oblike pomoči morajo biti vseobsegajoče, celovite, po možnosti dosegljive in dostopne na enem mestu v skupnosti. Ljudem je treba pomagati urediti njihovo življenjsko situacijo, stopiti z njimi v delovni, zaupni odnos ter načrtovati izvirne projekte pomoči, ki so »ukrojeni« glede na njihove potrebe.

Za reševanje socialnih stisk in težav najranljivejših ciljnih skupin na splošno je po mnenju predstavnikov NVO potreben neposreden stik z ljudmi, terensko delo, poznavanje posameznikov in družin v daljšem časovnem obdobju. Zavzeto konkretno in intenzivno delo z ljudmi in soustvarjanje rešitev skupaj z njimi. Takega pristopa je premalo tako na CSD-jih kot tudi pri njih na NVO, kar je vsekakor povezano z kadrovske primanjkljaji v službah na področju socialnega varstva.

Ena izmed skupin za katere je nujno oblikovati nove, drugačne, inovativne programe in pristope, so mladi, ki prihajajo iz socialno šibkega okolja, iz nefunkcionalnih družin, so nameščeni v rejniških družinah ali pa v strokovnih centrih oziroma imajo izkušnje s tovrstnimi namestitvami, imajo težave v šoli, begajo od doma ali pa so pobegnili iz rejniške družine oziroma strokovnega centra, imajo izkušnje s policijo in sodstvom, eksperimentirajo z drogami in se poslužujejo drugih oblik tvegane vedenja. Gre za dlje časa spregledano ranljivo ciljno skupino, ki je izredno izmuzljiva, saj je formalni sistemi pomoči ne podprejo pravočasno in na način, ki bi bil ukrojen njihovim potrebam in specifikam, na družinsko pomoč in oporo pa se tudi ne morejo zanesti (prej nasprotno; družinsko okolje je zanje pogosto ogrožajoče). Predstavniki NVO izpostavijo pomen usmerjenega, ciljanega preventivnega dela z otroki in mladostniki že dovolj zgodaj, v času osnovne šole. Po njihovem mnenju je pomembno, da se otroke in mladostnike, pri katerih se pojavijo najrazličnejše stiske in težave povezane z odraščanjem, vedenjem, šolskim delom, z vrstniki, doma, ipd. podpre in jim pomaga hitro. Začeti delo s tako rizično skupino mladih šele okrog polnoletnosti, ob zaključku srednješolskega obdobja, je prepozno, saj, kot že omenjeno, takrat nanje vplivajo predvsem vrstniške skupine in druge neformalne mreže, v katere so vpeti in neke formalne, institucionalizirane oblike pomoči običajno odklanjajo. V tem obdobju je bolj smiselno, da do njih pristopamo manj formalno, da z mladostnikom dela, ga spremlja oseba, ki do njega pristopa na pol formalen način, ki zna z njim vzpostaviti zaupen delovni odnos ter ga spremlja in mu je v oporo v daljšem časovnem obdobju. Mogoče je smiselno, da ta oseba, strokovnjak ni del šolske svetovalne službe ali strokovnega centra, saj je taka podpora potem vezana na obdobje vključenosti v določeno šolo ali strokovni center. Bolj smiselno bi bilo, da bi bila taka podpora organizirana in koordinirana na nivoju CSD ali neke NVO. Programi in pristopi za mlade z različnimi stiskami in težavami morajo biti dovolj raznoliki, da se lahko odzovejo na individualne specifičnosti in različne potrebe mladih posameznikov in njihovih družin ter dovolj nizkopražni, da lahko vključijo vse potencialne uporabnike in ne povzročajo novih izključevanj in izpadov iz sistema pomoči za tiste mlade, ki ne zmorejo zadovoljiti vstopnih kriterijev, pravil, hišnega reda ipd.. Pomoč mora biti tako strokovna kot tudi laična. V kontekstu možnih oblik pomoči

za mlade z različnimi stiskami in težavami predstavniki NVO omenjajo stanovanjske skupine za tiste, ki izkušajo različne oblike skritega brezdomstva. Okrepiti bi bilo treba prostovoljsko delo in medvrstniško pomoč za mlade. Velikokrat se namreč preko zagotavljanja učne pomoči med mladostniki spletejo pristne medvrstniške vezi, zaupni odnosi in prijateljstva. Tak pristop je vsekakor primeren za mladostnike, ki se ne soočajo z nekimi obsežnimi, globljimi problematikami na različnih področjih življenja, kar nujno zahtevajo vključitev kadra z različnimi specialnimi znanji, pač pa se izkazuje za primernega in uspešnega v primerih, ko starši pokličejo na NVO za učno pomoč, v primerih obvladljivih težav v odraščanju ali med vrstniki, ko mladi rabijo le nekoga, ki jih na primeren, njim lasten način motivira, spodbudi, posluša, opogumi, ipd..

Na področju preprečevanja zasvojenosti in rehabilitacije od prepovedanih drog so zaradi različnih razlogov nujni novi programi in pristopi. Populacija uporabnikov drog je izredno heterogena, od zelo mladih uporabnikov, do starejših (starih med 50 in 60 let), dolgoletnih uporabnikov z vrsto pridruženimi motnjami in težavami. Če so službe in strokovnjaki, ki so delovali na tem področju, v preteklosti poznali nekaj profilov - tipov uporabnikov drog, danes ugotavljajo, da ti tipični profili izginjajo. Uporaba drog se spreminja, veliko je novih sintetičnih drog, ki so lahko dostopne, tako da veliko uporabnikov meša in uporablja različne vrste drog hkrati, kar pač dobijo. Učinki in posledice take uporabe drog so nepredvidljive, nepoznane, odzivi pristojnih služb in NVO na tem področju pa velikokrat neuspešni. Socialnovarstveni programi, kot so komune in terapevtske skupnosti za uporabnike drog, so bili oblikovani za določene tipe uporabnikov drog, kar pomeni, da danes uspejo zadovoljiti in uspešno reševati problematike zasvojenosti le pri peščici uporabnikov drog.

Predstavniki NVO opozarjajo tudi na rigidnost Centra za zdravljenje odvisnih od prepovedanih drog v smislu vpeljave inovacij, novih in drugačnih pristopov k zdravljenju odvisnosti glede na spremenjene prakse in izzive pri uporabnikih ter glede na izkušnje, ki jih imajo pri delu z odvisniki druge »nezdravstvene« službe in programi. Uporabniki drog pa imajo poleg problema zasvojenosti običajno še vrsto drugih stisk in težav na različnih področjih življenja, zato mora biti odziv, reševanje stisk in težav celovito. Pomembno je tudi delo z družino, bližnjimi ter načrtovanje življenja po zdravljenju in rehabilitaciji. Velikokrat se ljudje vključijo v zdravljenje in socialno rehabilitacijo zasvojenosti, vendar po zaključku spet zaidejo v stare tirnice. Delo in ureditev razmer »okrog« uporabnika je zato prav tako pomembno kot delo s samim uporabnikom drog.

Na več NVO se je povečalo povpraševanje po hrani (paketi hrane, viških hrane, ipd.). Glede na zaznane potrebe svojih uporabnikov predstavniki NVO predlagajo, naj bo v vnaprej pripravljenih paketih hrane več konzervirane hrane, vnaprej deloma pripravljene hrane in vložnin. Nekateri uporabniki namreč ne znajo, ne zmorejo kuhat ali pa za to niti nimajo pogojev, zato bi bolj potrebovali vnaprej pripravljeno ali na deloma pripravljeno hrano, saj jim osnovna živila (npr. sladkor, moka, olje, ipd.) manj koristijo.

Predstavniki več NVO so opozorili na krepitev represije ter kriminalizacijo brezdomnih oseb ter drugih skupin na družbenem robu. V tem kontekstu posebej izpostavljajo uveljavitev Zakona o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti (Šutarjev zakon), ki med drugim poenostavlja začasni zaseg premoženja in izvršbo na denarne socialne prejemke. Posledice izvajanja tega zakona se že kažejo v praksi, kar pa po mnenju nekaterih predstavnikov NVO na dolgi rok ne bo vzdržno, socialne posledice pa bodo hude. Omenjajo tudi okrepljene pristojnosti mestnega redarstva v Ljubljani, zvišanje glob za kampiranje na javnem mestu, zapiranje različnih mestnih podhodov s ciljem »očiščenja mesta«.